

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

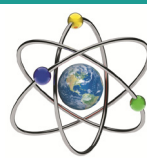
№10(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 414 sahifa,
13-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Axborotlashgan jamiyatda xalq o'yinlari orqali shaxsni tarbiyalashning pedagogik imkoniyatlari	10
<i>Abdullayeva Maryambibi Djumaniyazovna</i>	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish sharoitida talabanning axborot xavfsizligi kompetensiyasi: tushunchaning chegaralari va tarkibi	16
<i>Mustafoyev Shahzod Mamanazar o'g'li</i>	
Navoiy viloyati ziyoratgohlari tarixi va ularning aholi hayotida tutgan o'rni	21
<i>Nazarova Nozima Narzulloyevna</i>	
Fransuz tilidagi predloglar va o'zbek tilidagi kelishik qo'shimchalarining qiyosiy tahlili	26
<i>Ro'zimova Yulduz Farhodovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlari emotsional intellektining boshqaruv faoliyatidagi ahamiyati	30
<i>Rustamova Barno Abduxalilovna</i>	
Kikbokschilda motivatsion omillar va musobaqa faoliyati samaradorligini takomillashtirish metodikasi: nazariy-tahliliy asoslash	34
<i>Mamaraximov Azim Karakulovich</i>	
Pedagogik diagnostikaning umumiy metodlari va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyati	39
<i>Daminova Shoxista Farxodovna</i>	
Dual ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'lim faoliyatiga tayyorlashning nazariy-metodologik asoslari	45
<i>Oybekova Shukrona Oybek qizi</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda sun'iy intellekt asosidagi individual ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish	51
<i>Abduvaliyeva Gulchexra Mamadjon qizi</i>	
Abu Rayhon Beruniy ilmiy merosi asosida talabalarda kartografik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	56
<i>Kazakbayeva Muhabbat Turabayevna</i>	
Brayl yozuvi ko'zi ojiz shaxslarning inklyuziv imkoniyatlarini ta'minlashning muhim vositasi sifatida	62
<i>Panjiyev Shokir Zokir o'g'li</i>	
Дидактический потенциал подкастов в обучении русскому языку студентов	67
<i>Ибрагимова Нилуфар Туйчиевна</i>	
Maxsus ta'lim tizimida differensiallashtirilgan va individuallashtirilgan o'qitishning metodik asoslari	72
<i>Karimova Nilufar Boltaboyevna</i>	
Xorijiy til o'qituvchilarida kasbiy so'nish namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	78
<i>Matchanova Dilorom Karimovna</i>	
Raqamli ta'lim ekotizimi asosida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning pedagogik asoslari	83
<i>Otamuratov Maqsudbek Shonazarovich</i>	
Yunon-rim kurashchilarining texnik-taktik tayyorgarligini individuallashtirish: pedagogik model va zamonaviy baholash metodikasi	87
<i>Po'latjonov Shoxzod Avazjon o'g'li</i>	
Buyrak hujayrali saratonini erta aniqlashda ultratovush tekshiruvining diagnostik imkoniyatlari	92
<i>Saydamatov Hayitboy Ulug'bek o'g'li</i>	
Проблемы и перспективы подготовки специалистов сферы искусств и культуры в ситстеме высшего образования	96
<i>Кошелева Антонина Фёдоровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari sharoitida ta'limning insonparvarlik paradigmasini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	99
<i>Yaqubova Dinora Bahodirovna</i>	

Behbudiyning ta'lim-tarbiya sohasidagi qarashlari va o'qitish metodlari	104
<i>Islomova Lola Abdig'ani qizi</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida lingvomadaniy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Djabbarova Feruza Azamovna</i>	
The Role of Phonation Energy Efficiency in Sound Changes	114
<i>Baxramova Shaxnoza Erkinovna</i>	
Mustaqillik yillarida ichki migratsiyaning shakllanish jarayonlari.....	119
<i>Mo'minov Ziyovuddin Bakirjon o'g'li</i>	
Raqamli ta'lim davrida bo'lajak o'qituvchilarda mustaqil ta'lim trayektoriyasini loyihalash: "pedagogik mahorat" fani misolida	123
<i>Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna</i>	
Современные подходы к управлению образовательным учреждением: теоретические основы и особенности реализации.....	128
<i>Джуманиязова Дильбар Азатовна</i>	
Ko'zi ojiz o'quvchilarga funksiyalar grafiklarini o'rgatishda ko'p sezgili ta'lim yondashuvlaridan foydalanish.....	132
<i>Abdullayev Umid Amrilloevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning tashkiliy-pedagogik omillari	139
<i>G'oyibnazarov Rahmatilla</i>	
Inklyuziv ta'limda fanlarni o'qitishda maxsus pedagog faoliyati.....	144
<i>Hurriyat Yoqubova</i>	
Modelling the Semantic Field of Ma'naviyat in a Specialised Parallel Corpus: Theoretical and Methodological Foundations of Cross-Genre Discourse Analysis	149
<i>Mukhlisa Chorjeva Jumamurodovna</i>	
Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy axborot-kutubxona xizmatlari samaradorligini oshirish metodikasi.....	154
<i>G'oyibova Sayyora</i>	
Talabalarda psixologik reziliyentlikni takomillashtirishning emotsional-kognitiv determinantlari	160
<i>Hayitova Oydinniso Aliyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida samarali faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	164
<i>Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi</i>	
Fizika ta'limida muammoli masalalarni yechish ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	168
<i>Ostonova Malika Uktam qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalarida matematika fanlarini o'qitish metodikasini raqamli ta'lim texnologiyalari asosida takomillashtirish	173
<i>Vahobov Mehroj Alisher o'g'li</i>	
Tarbiya, ta'lim, rivojlanish va shakllanish kategoriyalarining mazmun-mohiyati va o'zaro munosabati	178
<i>Xodjayeva Munisa Utkur qizi</i>	
Birlamchi sog'liqni saqlash tizimida bo'lajak oilaviy shifokorlarning boshqaruvchanlik kompetensiyalari texnologiyasini shakllantirish	183
<i>Abduvaxobova Nozima Raxmanovna</i>	
Uchburchak o'rta chizig'ining xossasini o'qitish va undan kelib chiqadigan dastlabki xulosalar	189
<i>E. E. Jumayev, O'. X. Aytuvganov</i>	
Maktabgacha ta'limda musiqmashg'ulotlarini raqamli ta'lim resurslari asosida tashkil etishning nazariy-metodologik asoslari	195
<i>G'ulomova Muslimaxon Ahmadillo qizi</i>	
Teaching Medical Terminology Through Data-Driven Learning: A Corpus-Informed Model for English for Medical Purposes.....	199
<i>Isomiddinova Diyora Qutbiddin qizi</i>	

Jismoniy tarbiya yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarining jismoniy tayyorgarlik tizimida gimnastika mashqlarini qo'llash metodikasining o'ziga xos xususiyatlari.....	209
Karimov Duysenbay Djienbaevitch	
Filolog talabalarga ingliz va malay tillarini o'qitishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	213
Yuldashev Azim Abdurahmonovich	
Qozoq, rus, o'zbek va ingliz tillarida sotsiologik terminlarning tarjimai: terminologik ekvivalentlikning qiyosiy tahlili.....	218
Yuldasheva Mahzuna Omonullayevna	
Psixolog talabalarda empatiya, kommunikativ kompetentlik va refleksiv qobiliyatlarning konsultativ salohiyat rivojlanishidagi o'zaro bog'liqligi	224
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning individual kognitiv moslashuvchanligini kreativ didaktik o'yinlar vositasida rivojlantirish metodlari.....	230
Ortiqova Zulfiya Nurmaxamatovna, Mirzakarimova Anoraxon Ashurali qizi	
Raqamli ta'lim muhitida 7–9-sinf o'quvchilarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish	236
Paizbekov Timurlan Kurbanbayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatni shakllantirishning pedagogik-psixologik omillari.....	240
Tursunbayeva Yulduz	
Искусственный интеллект и цифровая трансформация в преподавании русского языка.....	246
Абдусаломова Мохичехра Эргашевна	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi nutq madaniyati va pedagogik muloqot odobi	250
M. S. Ibragimova	
Yangi zamon tarbiyachisining pedagogik imidji va uning ahamiyati	256
Dosova Bakposhsha Odamboy qizi	
Kognitiv faoliyatning nazariy-pedagogik mohiyati va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	259
Xujobekov Bobur Xushboq o'g'li	
Maktabgacha ta'limda innovatsion boshqaruvni joriy etishning texnologik modeli: dual ta'lim yondashuvi asosida.....	263
G'aniyeva Aziza Zayniddinovna	
Shaxs addiktiv xulq-atvorining psixologik determinantlari va o'ziga xos xususiyatlari: nazariy-tahliliy yondashuv	268
Mamajonova Shohista Kamoldinovna	
Filologik ta'lim samaradorligini oshirishda kognitiv va kommunikativ strategiyalar integratsiyasining didaktik imkoniyatlari	275
Pardayeva Umida Norbayevna	
Nutq kamchiliklari mavjud o'quvchilarni inklyuziv sinfda differensial ta'lim texnologiyalari orqali rivojlantiruvchi metodik tizimini takomillashtirish.....	281
Shukurova Dilbar Shukrullo qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida og'zaki nutq kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari va mavjud muammolari.....	290
Sharipova Sabaxon Abdillajonovna	
Языковая репрезентация национального характера в русской и узбекской прозе	295
Рахмонова Рухсора Дилшодовна, Обидова Фарангиз Акмаловна	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini shakllantirishda "ingliz tilini o'qitish metodikasi" fanining funksional ahamiyati.....	300
Tuxtayeva Nilufar Achilovna	
O'qituvchilarning kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish: xorijiy tajriba va uning tahlili	304
Amanyo'lov Sindor Faxriddin o'g'li	
Muhammad Sodik Qoshg'ariy asarlari asosida talabalarda axloqiy kompetentlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish mexanizmlar.....	314
Muxamedxodjayeva Mavjuda Axbarovna	

O'quvchilarga ekologik ta'lim berishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi	318
Abdupattayev Hasanboy Abdurahmonovich	
8–9-sinf o'quvchilariga ingliz tilidagi fe'lli iboralarni o'rgatishda interferensiyani bartaraf etishning metodik mexanizmlari	321
Majidova Kamola Majid qizi	
Umumta'lim maktablarida fizika ta'limi samaradorligini oshirishda VR/AR texnologiyalariga asoslangan immersiv o'qitish metodikasini takomillashtirish	326
Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari jarayonida talabalar o'quv-bilish faolligini oshirish metodikasi.....	331
Ruziyev Shuxrat Islamovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni boshqarishni takomillashtirish	335
Gulxayo Samandarova Abdukarim qizi	
Ta'lim muassasalari menejerlarida boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	344
Abdug'aniyev Otabek Abduhamidovich	
Развитие творческого и критического мышления студентов-филологов в процессе изучения художественного текста (на материале повести Ф. Кафки "Превращение")	349
Урунова Фируза Хайдаровна	
Theoretical and Methodological Foundations of Developing English Listening Comprehension Skills Among Grades 5–6 Students in Karakalpakstan	355
Azirbayeva Alima Makhsetbayevna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom ovqatlantirish tizimini boshqarish mexanizmini takomillashtirish	360
Fazilov Shuxrat Shavkatovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun bo'lajak tarbiyachilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyasi bo'yicha tayyorgarligini oshirish	364
Umataliyev Zafar Asqaraliyevich	
Oliy ta'lim talabalarining loyihaviy kompetensiyalarini sun'iy intellekt vositasida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	369
Kunisova Gulmira Urazxonovna	
Dars jarayonida axborot ta'lim resurslarini qo'llash metodikasi: didaktik maqsad, dars bosqichi va resurs turini uyg'unlashtirish modeli	373
Alijonova Shahnozaxon Kozimjon qizi, Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Yuqori sinf o'quvchilarida jismoniy madaniyat vositalari yordamida sog'lom turmush tarzini shakllantirishning pedagogik asoslari	378
G. A. Tulepova	
Fikrlash sifati mezonlari asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	382
Inomjonova Barnoxon Tel'manjon qizi	
Integratsiyalashgan lingvistik kontekst asosida talabalarning ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	387
Ayatov Raximberdi Ibragimovich	
Maxsus pedagogika fanlarida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash usullari hamda texnologiyalari...	393
Maqsudova Nodira Alijonovna	
Major Approaches to Speech Acts Theory and Politeness Strategies in Contemporary Linguistics	400
Nurdinova Muhabbat Rahmatullayevna, Roziyeva Gulruh Khayrullayevna	
Generativ sun'iy intellekt vositalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil pedagogik ijodkorligini rivojlantirishning nazariy asoslari	407
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li	

INTEGRATSIYALASHGAN LINGVISTIK KONTEKST ASOSIDA TALABALARNING INGLIZ TILIDAGI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Ayatov Raximberdi Ibragimovich

Ingliz tili katta o'qituvchisi | Mustaqil izlanuvchi (PhD)
Alfraganus Universiteti, Filologiya fakulteti, Jurnalistika va tillar kafedrası
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Toshkent, O'zbekiston
E-pochta: r.ayatov@afu.uz | riayatov9675@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7094-3213

Annotatsiya: Maqolada integratsiyalashgan lingvistik kontekst asosida talabalarning ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy asoslari va metodik imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqotning maqsadi til birliklarini mazmunli muloqot vaziyatlari bilan bog'lab o'qitish usullarini tizimlashtirish hamda pedagogika oliy ta'lim muassasalari uchun metodik ketma-ketlik taklif etishdan iborat. Integratsiyalashgan lingvistik kontekst leksik, grammatik, pragmatik va sotsiolingvistik vositalarning tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish faoliyatlari bilan uyg'un qo'llanishini ta'minlovchi ta'limiy muhit sifatida talqin qilinadi.

Ish nazariy-metodik xususiyatga ega bo'lib, unda kontekstual topshiriqlar, muammoli vaziyatlar, rolli muloqot va hamkorlikdagi loyihalarning didaktik vazifalari tahlil qilinadi. Taklif etilayotgan metodika ehtiyojlarni aniqlash, kontekstni tanlash, til vositalarini o'zlashtirish, kommunikativ vazifani bajarish, teskari aloqa va refleksiya bosqichlarini qamrab oladi. Baholashda nutqning mazmuniy muvofiqligi, ravonligi, aniqligi, vaziyatga mosligi va o'zaro muloqotni davom ettirish qobiliyatini hisobga olish ko'zda tutiladi.

Mahalliy ta'lim sharoitida talabalarning til tayyorgarligi, mavjud resurslar va bo'lajak pedagogik faoliyatga oid vaziyatlar e'tiborga olinadi. Natijada o'qitish maqsadlari, topshiriqlar va baholash mezonlarini uyg'unlashtiruvchi konseptual metodik tuzilma taklif etiladi. Uning samaradorligini aniqlash keyingi empirik tekshiruvni talab qiladi.

Kalit so'zlar: Kommunikativ kompetensiya, integratsiyalashgan ta'lim, lingvistik kontekst, kontekstual o'qitish, nutq faoliyati turlari, kommunikativ topshiriqlar, pragmatik kompetensiya, hamkorlikda o'rganish, mezonli baholash, refleksiya.

Abstract: This article examines the theoretical foundations and methodological possibilities for developing students' communicative competence in English through an integrated linguistic context. The study aims to systematize ways of teaching language units in connection with meaningful communicative situations and to propose a methodological sequence for pedagogical higher education institutions. An integrated linguistic context is understood as a learning environment that enables the coordinated use of lexical, grammatical, pragmatic, and sociolinguistic resources across listening, speaking, reading, and writing.

The study is theoretical and methodological in nature and analyzes the instructional functions of contextual tasks, problem situations, role-based interaction, and collaborative projects. The proposed methodology comprises needs identification, context selection, acquisition of language resources, completion of a communicative task, feedback, and reflection. Assessment is intended to consider content relevance, fluency, accuracy, situational appropriateness, and the ability to sustain interaction.

Local educational conditions are addressed through attention to students' language proficiency, available resources, and situations associated with their future teaching practice. The outcome is a conceptual methodological structure aligning learning objectives, tasks, and assessment criteria. Establishing its effectiveness requires subsequent empirical evaluation.

Key words: Communicative competence, integrated learning, linguistic context, contextual teaching, language skills, communicative tasks, pragmatic competence, collaborative learning, criterion-referenced assessment, reflection.

Аннотация: В статье раскрываются теоретические основы и методические возможности развития коммуникативной компетенции студентов на английском языке на основе интегрированного лингвистического контекста. Цель исследования заключается в систематизации способов обучения языковым единицам во взаимосвязи с содержательными ситуациями общения и предложении методической последовательности для педагогических высших учебных заведений.

Интегрированный лингвистический контекст понимается как образовательная среда, обеспечивающая согласованное применение лексических, грамматических, прагматических и социолингвистических средств во взаимосвязи с аудированием, говорением, чтением и письмом. Работа имеет теоретико-методический характер; в ней анализируются дидактические функции контекстных заданий, проблемных ситуаций, ролевого общения и совместных проектов. Предлагаемая методика включает выявление потребностей, выбор контекста, освоение языковых средств, выполнение коммуникативной задачи, обратную связь и рефлексию.

При оценивании предусматривается учёт содержательной уместности, беглости, точности речи, её соответствия ситуации и способности поддерживать взаимодействие. В местных образовательных условиях учитываются языковая подготовка студентов, доступные ресурсы и ситуации будущей педагогической деятельности. В результате предлагается концептуальная методическая структура, согласующая цели обучения, задания и критерии оценивания. Определение её эффективности требует последующей эмпирической проверки.

Ключевые слова: Коммуникативная компетенция, интегрированное обучение, лингвистический контекст, контекстное обучение, виды речевой деятельности, коммуникативные задания, прагматическая компетенция, совместное обучение, критериальное оценивание, рефлексия.

KIRISH

Ingliz tilini o'qitishda talabning grammatik qoidalarni bilishi va lug'at boyligiga ega bo'lishi muhim, biroq ushbu bilimlarni muloqotda qo'llash alohida metodik e'tiborni talab qiladi. Kommunikativ kompetensiya fikrni ifodalash, suhbatdoshni tushunish, vaziyatga mos til vositalarini tanlash va o'zaro tushunishni ta'minlash qobiliyatlarini qamrab oladi. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bu kompetensiya bo'lajak o'qituvchining kasbiy faoliyati bilan bog'lanadi. Talaba ingliz tilida suhbatlashish bilan birga topshiriqni tushuntirish, savol berish, fikrga munosabat bildirish va ta'limiy hamkorlikni tashkil etishga tayyorlanishi kerak.

Mazkur maqolada integratsiyalashgan lingvistik kontekst til shakli, mazmuni va qo'llanish sharoitini o'zaro bog'laydigan ta'limiy tuzilma sifatida tushuniladi. Bunda leksika va grammatika alohida mashqlar doirasidan chiqib, maqsadi hamda ishtirokchilari belgilangan kommunikativ vazifaga xizmat qiladi. Tinglab tushunilgan axborot muhokama uchun asos bo'lishi, o'qilgan matn esa yozma munosabat yoki og'zaki taqdimotga olib kelishi mumkin. Integratsiya faoliyatlarning ketma-ket joylashtirilishini emas, ularning umumiy mazmun va natija orqali bog'lanishini anglatadi. Shuning uchun har bir topshiriqning muloqotdagi vazifasi oldindan aniqlanadi.

Kontekstga tayangan o'qitish nutqning vaziyatga mosligini ham ko'rib chiqishni talab etadi. Bir xil mazmun suhbatdoshning mavqeyi, muloqot maqsadi va munosabat darajasiga qarab turlicha ifodalanadi. Masalan, tengdoshdan yordam so'rash bilan dars davomida o'quvchiga ko'rsatma berish turli nutqiy tanlovlarni talab qiladi. Shu sababli til birliklarini o'zlashtirish pragmatik va sotsiolingvistik jihatlar bilan uyg'unlashtirilishi lozim. Bunday vazifalar talabning tayyor namunani takrorlashidan mustaqil fikr bildirishiga o'tishini tashkil etish uchun metodik imkoniyat yaratadi, ammo natija topshiriqning tuzilishiga ham bog'liq.^[1]

O'zbekiston pedagogika oliy ta'lim muassasalari sharoitida metodikani loyihalash talabalarning boshlang'ich tayyorgarligi, guruhdagi farqlar va mavjud resurslarni hisobga olishni talab qiladi. Kasbiy mazmundagi vaziyatlar sifatida darsni rejalashtirish, o'quv materialini tushuntirish yoki o'quvchining javobiga teskari aloqa berish tanlanishi mumkin. Vazifalarning murakkabligi til darajasiga moslashtiriladi. Hamkorlikdagi ishda har bir ishtirokchining nutqiy hissasini kuzatish ham muhim. Aks holda umumiy mahsulot ayrim talabalarning mustaqil muloqot qobiliyatini yetarlicha aks ettirmasligi mumkin. Baholash mezonlari topshiriq boshlanishidan avval tushuntirilishi zarur.

Ushbu maqolaning maqsadi integratsiyalashgan lingvistik kontekst asosida kommunikativ kompetensiya rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik ketma-ketlikni ishlab chiqishdan iborat. Unda ehtiyojlarni aniqlash, mazmunli vaziyatni tanlash, zarur til vositalarini o'zlashtirish, kommunikativ vazifani bajarish va refleksiya o'rta-sidagi bog'liqlik ko'rib chiqiladi.

Alohida e'tibor topshiriqlar bilan baholash mezonlarining muvofiqligiga qaratiladi. Ish nazariy-metodik xususiyatga ega bo'lib, taklif etilgan tuzilmaning samaradorligi haqida o'lgangan natijalarni taqdim etmaydi. Uning ta'limiy imkoniyatlarini aniqlash uchun keyinchalik aniq sharoitlarda tizimli empirik tekshiruv o'tkazish talab etiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga oid adabiyotlarda til bilimlari va ularni vaziyatga mos qo'llash o'rtasidagi bog'liqlik o'rin egallaydi. Canale va Swain kommunikativ yondashuvning asoslarini yoritib, grammatik bilim bilan birga sotsiolingvistik hamda strategik jihatlarni hisobga olish zarurligini asoslaydi. Gulyamova kommunikativ kompetensiya tushunchasiga doir qarashlarni taqqoslaydi, Umarova esa uning talabalar tayyorgarligidagi nazariy asoslarini muhokama qiladi. ^[2]

Nutq faoliyatlarini integratsiyalash masalasi Hinkel, Khidoyatova va Rakhmanova maqolalarida yoritilgan. Ushbu ishlarda tinglash, gapirish, o'qish va yozishni o'zaro bog'liq faoliyatlar sifatida tashkil etishga e'tibor qaratiladi. Jalolova integratsiyalashgan yondashuvning mashg'ulotlarni loyihalashdagi imkoniyatlarini ko'rsatadi. Yuldoshev mazmun tanlash, topshiriqlar tuzish va baholashni uyg'unlashtirish masalalarini ko'rib chiqadi. Bu qarashlar faoliyatlarni kommunikativ natija bilan bog'lash uchun nazariy asos beradi. ^[3-4]

Dadaboyeva tinglash va gapirishni birgalikda o'qitish usullarini muhokama qiladi. Jambulova kasbiy ingliz tili mashg'ulotlarida onlayn resurslardan foydalanishni, Shodiyeva esa universitetda o'qish ko'nikmalarini integrativ rivojlantirishni yoritadi. Mazkur maqolalar material va vositalarni tanlashda kommunikativ maqsadni saqlash zarurligini anglashga yordam beradi. ^[5-6]

Pragmatik va madaniy moslik masalalari Mallayev, Mahmudova hamda Ilxomova ishlarida ko'rinadi. Ular madaniyatlararo muloqot, vaziyatga mos ifoda va madaniy mazmunni ta'limga kiritish masalalarini yoritadi. Rustamovanning terminlar tarjimasidagi kontekstual semantikaga oid maqolasi mazmunning vaziyatga bog'liqligini tushuntirish uchun manba bo'lib xizmat qiladi. ^[7-8]

Holmatova kommunikativ kompetensiyani kasbiy tayyorgarlik bilan bog'laydi, Yakibova uning metodologik asoslarini ko'rib chiqadi. Khoshimova baholash topshiriqlari va tashqi mezonlar muvofiqligiga e'tibor qaratadi. Gulamova hamda Feruza Umarova kommunikativ kompetensiyaning nutqiy faoliyatdagi o'rnini tavsiflaydi. Adabiyotlar tahlili integratsiyalashgan kontekst, kasbiy vazifalar va baholashni birlashtirishni tadqiqot yo'nalishi sifatida belgilash imkonini beradi. Biroq turli ta'lim sharoitlarida olingan mulohazalar va natijalarni pedagogika oliy ta'lim muassasalariga ko'chirishda ishtirokchilar xususiyatlari, topshiriqlar mazmuni hamda tadqiqot metodologiyasini hisobga olish lozim. ^[9-10]

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-metodik tahlil va didaktik modellashirish asosida tashkil etiladi. Asosiy yondashuv kommunikativ maqsadlar, lingvistik vositalar, nutq faoliyatlari va baholash mezonlari o'rtasidagi muvofiqlikni aniqlashdan iborat. Integratsiyalashgan kontekst umumiy mavzu, aniq kommunikativ vazifa va kuzatiladigan natija orqali loyihalanadi. Ishda talabalar ishtirokidagi tajriba o'tkazilmaydi, statistik ma'lumotlar shakllantirilmaydi. Taklif etilayotgan tartib keyingi amaliy tekshiruv uchun metodik asos vazifasini bajaradi. Tahlil birligi sifatida bo'lajak ingliz tili o'qituvchisining kasbiy faoliyatiga yaqinlashtirilgan o'quv vaziyati tanlanadi. Har bir vaziyat uchun muloqot ishtirokchilari, axborot almashish ehtiyoji va kutiladigan nutqiy mahsulot belgilanadi.

Birinchi bosqichda talabalarning til tayyorgarligi va kommunikativ ehtiyojlarini aniqlash tartibi belgilanadi. Buning uchun qisqa suhbat, yozma topshiriq va o'zini baholash savollaridan foydalanish nazarda tutiladi. Olingan ma'lumotlar asosida vaziyatning murakkabligi, yordamchi materiallar va bajarish vaqti moslashtiriladi. Keyin kasbiy mazmundagi kontekst tanlanadi: topshiriqni tushuntirish, o'quv materialini muhokama qilish yoki dars faoliyatini rejalashtirish. Kontekstda talabalar o'rtasida mazmunli axborot almashish zarurati yaratiladi. Til vositalari aynan shu ehtiyojdan kelib chiqib belgilanadi. Tanlangan vaziyatning talaba tajribasiga yaqinligi va pedagogik maqsadga muvofiqligi tekshiriladi. ^[11]

Ikkinchi bosqichda tinglash yoki o'qish materiali orqali mavzuga oid axborot taqdim etiladi. Matn mazmunini tushunish bilan birga undagi leksik birliklar, grammatik tuzilmalar va nutqiy funksiyalar kuzatiladi. Talabalar so'rov bildirish, aniqlashtirish, izohlash yoki muloyim tuzatish kabi harakatlarning vaziyatga mos shakllarini taqqoslaydilar. Dastlab tayanch iboralar va namunalar beriladi, keyinchalik yordam bosqichma-bosqich kamaytiriladi. Mashqlar til shaklini anglashdan mustaqil qo'llashga o'tishni ta'minlash uchun tartiblanadi. Bunda tayyor namunani yoddan takrorlash yakuniy kommunikativ natija sifatida qabul qilinmaydi. ^[12]

Uchinchi bosqichda talabalar juftlik yoki kichik guruhlarda axborot almashishga asoslangan vazifani bajaradilar. Rollar, cheklovlar va umumiy natija oldindan tushuntiriladi. Masalan, ishtirokchilar turli ma'lumotlarga tayanib dars faoliyatining mos variantini kelishadilar. Og'zaki muhokama yakunida qisqa yozma reja yoki izoh tayyorlanadi. Shu orqali nutq faoliyatlari bitta mazmunli natijaga bog'lanadi. O'qituvchi kuzatuv davomida muloqotni davom ettirish, aniqlashtiruvchi savol berish va tushunmovchilikni bartaraf etish holatlarini qayd qiladi. Har bir talabaning individual hissassi alohida belgilanadi.

Yakuniy bosqichda mezonli baholash, teskari aloqa va refleksiya tashkil etiladi. Nutqning mazmuniy muvofiqligi, ravonligi, aniqligi, vaziyatga mosligi hamda hamkorlikni davom ettirish qobiliyati tavsiflovchi mezonlar orqali baholanadi. Mezonlari darajalar oldindan tushuntiriladi va namunalar bilan aniqlashtiriladi. Talabalar o'z javoblarini qayta ko'rib chiqib, takomillashtirilgan variantni bajaradilar. Keyingi empirik tekshiruvda dastlabki va yakuniy topshiriqlarning murakkabligi tenglashtirilishi, baholovchilar o'rtasidagi muvofiqlik tekshirilishi zarur. Natijalarni talqin qilishda boshlang'ich tayyorgarlik, mashg'ulot davomiyligi va o'qituvchi ko'magi hisobga olinadi. ^[13]

TAHLIL VA NATIJALAR

Nazariy-metodik tahlil natijasida integratsiyalashgan lingvistik kontekstni loyihalashning konseptual tuzilmasi ishlab chiqildi. Unda kommunikativ ehtiyoj, mazmunli vaziyat, til vositalari, nutqiy faoliyat va baholash yagona maqsadga bog'landi. Ushbu tuzilma mashg'ulotni alohida grammatik yoki leksik mashqlar yig'indisi sifatida emas, muayyan muloqot natijasiga yo'naltirilgan jarayon sifatida tashkil etishni nazarda tutadi. Olingan natijalar metodik yechimlardan iborat bo'lib, talabalar kompetensiyasidagi o'sishni ifodalovchi empirik ko'rsatkichlarni o'z ichiga olmaydi. Shuning uchun ular keyingi amaliy tekshiruvda baholanadigan takliflar sifatida talqin qilinadi. ^[14]

Birinchi natija kontekstni tanlash mezonlarining aniqlashtirilishidir. Vaziyat talabani kasbiy tayyorgarligiga mos, mazmunan tushunarli va axborot almashishni talab qiladigan bo'lishi lozim. Muloqot ishtirokchilari, ularning vazifalari hamda kutiladigan mahsulot oldindan belgilanadi. Pedagogik yo'nalish uchun topshiriqni tushuntirish, dars rejasini kelishish va o'quvchi javobiga munosabat bildirish vaziyatlari taklif etildi. Bunda mavzuning umumiyli integratsiya uchun yetarli hisoblanmaydi: faoliyatlar o'rtasida mazmuniy bog'lanish bo'lishi talab etiladi. Har bir keyingi topshiriq avvalgi faoliyatda olingan axborotdan foydalanishga imkon yaratishi kerakligi belgilandi.

Ikkinchi natija til vositalarini kommunikativ funksiyalar bilan bog'lash tartibining shakllantirilishidir. Leksik birliklar va grammatik tuzilmalar aniqlashtirish, izohlash, taklif bildirish, kelishish hamda muloyim tuzatish ehtiyojlariga muvofiq tanlanadi. Pragmatik va sotsiolingvistik jihatlar suhbatdoshning mavqeyi, muloqot maqsadi va munosabat darajasi orqali yoritiladi. Shu asosda bir xil fikrning turli vaziyatlarda ifodalanishini taqqoslash imkoniyati belgilanadi. Tayanch iboralarni kamaytirib borish talabani mustaqil nutqiy tanlovini kuzatishga xizmat qiladigan metodik shart sifatida kiritildi. Bu tartibning samaradorligi hali empirik jihatdan tekshirilmagan. ^[15]

Uchinchi natija nutq faoliyatlarini umumiy mahsulot orqali birlashtiruvchi topshiriq tuzilmasidir. Tinglangan yoki o'qilgan material muhokamaga asos bo'ladi, muhokamada kelishilgan qaror esa yozma reja yoxud izoh shaklida ifodalanadi. Shunday qilib, axborotni qabul qilish, qayta ishlash va yetkazish o'zaro bog'lanadi. Guruhdagi faoliyat bilan birga individual tushuntirish ham nazarda tutiladi. Bu talab umumiy mahsulot ortida ayrim ishtirokchilarning nutqiy hissi ko'rinmay qolishining oldini olishga yo'naltirilgan. Kuzatuv qaydlari savol berish, aniqlashtirish va tushunmovchilikni bartaraf etish harakatlarini qamrab oladi. ^[16]

To'rtinchi natija maqsad, topshiriq va baholash mezonlarining muvofiqlashtirilishidir. Mazmuniy muvofiqlik, ravonlik, aniqlik, vaziyatga moslik va o'zaro muloqotni davom ettirish alohida baholash yo'nalishlari sifatida belgilandi. Refleksiya talabani qiyinchiliklarini aniqlashi va javobini qayta ishlashi bilan bog'landi. Mahalliy sharoitga moslashtirishda til darajasi, mavjud resurslar va topshiriqqa ajratilgan vaqt hisobga olinadi. Natijada keyingi tekshiruv uchun kuzatiladigan o'quv harakatlari va baholash yo'nalishlari aniqlandi. Ularning amaliy qo'llanishi baholovchilar muvofiqligi hamda topshiriqlar taqqoslanuvchanligini tekshirishni talab etadi.

Taklif etilgan metodik tuzilmaning ahamiyati til bilimlari va kommunikativ faoliyat o'rtasidagi bog'liqlikni ochib berishida namoyon bo'ladi. Grammatik shaklni to'g'ri qo'llash muloqotning faqat bir jihatini tashkil etadi. Talaba axborotni tushunishi, fikrini suhbatdoshga moslashtirishi va tushunmovchilik yuzaga kelganda izoh berishi ham kerak. Integratsiyalashgan kontekst ushbu harakatlarni umumiy vazifa doirasida tashkil etish imkonini beradi. Biroq topshiriqlarning bitta mavzuga birlashtirilishi ularning mazmunan integratsiyalashganini anglatmaydi. Faoliyatlar orasidagi axborot almashinuvi va natijaviy bog'liqlik alohida tekshirilishi zarur bo'lgan shartdir. ^[17]

Metodikaning muhim masalalaridan biri til shakliga e'tibor bilan erkin muloqot o'rtasidagi muvozanatdir. Haddan tashqari ko'p tayanch berilishi talabani mustaqil tanlovini cheklashi mumkin. Yetarli ko'mak bo'lmasa, murakkab vazifa ishtirokni qiyinlashtiradi. Shuning uchun yordam hajmi talabalarning tayyorgarligi va topshiriq talablariga qarab belgilanadi. Xatolarga munosabat ham vazifaga bog'liq bo'lishi kerak. Muloqotni uzluksiz tuzatish fikr almashishni to'xtatishi mumkinligi sababli ayrim kamchiliklarni yakuniy teskari aloqada muhokama qilish nazarda tutiladi. Shuningdek, mazmunni tushunishga to'sqinlik qiladigan xatolar vaziyatga qarab aniqlashtiriladi.

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida kasbiy kontekst tanlash bo'lajak o'qituvchining til tayyorgarligi va metodik fikrlashini birlashtirish imkoniyatini yaratadi. Masalan, ko'rsatma berish topshirig'ida ifodaning grammatik aniqligi bilan birga tushunariligi ham ko'rib chiqiladi. Biroq kasbiy vaziyatlar barcha talabalar uchun bir xil darajada tanish bo'lmasligi mumkin. Shu sababli vazifa oldidan zarur mazmuniy tayyorgarlik ta'minlanishi lozim. Aks holda faoliyatdagi qiyinchilik til kompetensiyasining yetishmasligi sifatida noto'g'ri talqin qilinadi. Til ko'nikmasi va pedagogik mazmunni tushunish baholashda farqlanishi kerak bo'ladi. ^[18]

Baholashda bir nechta mezonlardan foydalanish talabani kommunikativ faoliyatini batafsilroq tavsiflashga xizmat qiladi. Ammo ravonlik, aniqlik va vaziyatga moslik haqidagi umumiy tushunchalar baholovchilar tomonidan turlicha talqin qilinishi mumkin. Shu bois mezonlar kuzatiladigan belgilar va namunalar orqali aniqlashtiriladi. Guruhli topshiriqda umumiy natija bilan individual ishtirokni ajratish ham zarur. O'zini baholash foydali axborot berishi mumkin, biroq u mustaqil kuzatuvning o'rnini bosmaydi. Bir nechta dalil manbasini uyg'unlashtirish baholashni asoslashga yordam beradi. Buning uchun topshiriq shartlari ham yetarlicha aniq bo'lishi talab etiladi. ^[19]

Ishning asosiy cheklovi metodikaning amaliy samaradorligi tekshirilmaganidir. Taklif etilgan tuzilma kommunikativ kompetensiya rivojlanishini avtomatik ta'minlaydi, degan da'vo ilgari surilmaydi. Keyingi tadqiqotlarda topshiriqlarning murakkabligi, o'qituvchi ko'magi va mashg'ulot davomiyligi nazorat qilinishi kerak. Dastlabki hamda yakuniy baholash bilan birga yangi vaziyatga ko'nikmalarni ko'chirish ham tekshirilishi mumkin. Talabalar izohlari jarayondagi qiyinchiliklarni tushuntirishga xizmat qiladi. Bunday dalillar metodikani mahalliy sharoitga moslashtirish va uning qo'llanish chegaralarini aniqlash imkonini beradi. Natijalar guruh xususiyatlari hisobga olingan holda talqin qilinishi lozim. ^[20]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Integratsiyalashgan lingvistik kontekst asosida ingliz tilini o'qitish til birliklari, nutq faoliyatlari va muloqot vaziyatlarini umumiy maqsadga bog'lashni talab qiladi. Ushbu maqolada kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik ketma-ketlik taklif etildi. Uning tarkibiga ehtiyojlarni aniqlash, kontekst tanlash, til vositalarini o'zlashtirish, kommunikativ vazifani bajarish, teskari aloqa va refleksiya kiritildi. Ishning asosiy hissi mazkur bosqichlar o'rtasidagi bog'liqlikni hamda baholash bilan muvofiqligini belgilashdan iborat. Takliflar nazariy-metodik asosga ega bo'lib, ularning samaradorligi talabalar ishtirokidagi keyingi tekshiruv orqali aniqlanishi lozim.

Mazmunli kontekst yaratishda mavzu tanlash bilan cheklanmasdan, axborot almashish ehtiyoji, ishtirokchilar vazifalari va kutiladigan mahsulotni aniqlash zarur. Tinglash, gapirish, o'qish va yozish faoliyatlari bir-birining mazmunini davom ettirganda integratsiya uchun asos yaratiladi. Leksik hamda grammatik vositalar bajariladigan nutqiy harakatlarga muvofiq tanlanadi. Pragmatik va sotsiolingvistik jihatlar esa ifodaning suhbatdoshga, maqsadga va vaziyatga mosligini ta'minlash nuqtayi nazaridan ko'rib chiqiladi. Shu tariqa topshiriq tuzilishi talabani til shaklini bilishi bilan undan foydalanishini bog'lashga yo'naltiriladi. Bunda mustaqil tanlov imkoniyati saqlanishi kerak.

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida kasbiy vaziyatlardan foydalanish bo'lajak o'qituvchining kommunikativ ehtiyojlarini hisobga olish imkonini beradi. Ko'rsatma berish, savolni aniqlashtirish, materialni tushuntirish va javobga munosabat bildirish tegishli topshiriqlar uchun mazmuniy asos bo'lishi mumkin. Biroq bunday vaziyatlarning murakkabligi talabalarning til tayyorgarligi va pedagogik tajribasiga moslashtirilishi zarur. Tayanch vositalari yordam berishi, keyinchalik esa mustaqillikka o'rin yaratishi lozim. Mahalliy sharoitda resurslar, vaqt va guruhdagi farqlar ham hisobga olinadi. Moslashtirish kommunikativ maqsadning saqlanishi bilan birga amalga oshirilishi kerak.

Baholashning vazifasi tayyor mahsulot sifatini aniqlash bilan birga talabani muloqotdagi harakatlarini kuzatishdan iborat. Mazmuniy muvofiqlik, ravonlik, aniqlik, vaziyatga moslik va hamkorlikni davom ettirish mezonlari oldindan tushuntirilishi lozim. Guruhli faoliyat individual izoh yoki mustaqil topshiriq bilan to'ldiriladi. Teskari aloqa talabaga muayyan kamchilikni anglash va javobini takomillashtirish imkonini berishi kerak. Refleksiya esa bajarilgan faoliyatni maqsad bilan taqqoslashga yo'naltiriladi. Ushbu jarayonlarni baholashda kuzatiladigan dalillar va mezonlar o'rtasidagi muvofiqlik saqlanishi zarur. Baholovchilarning talqinlari ham o'zaro muvofiqlashtirilishi talab etiladi.

Keyingi tadqiqotlarda metodikaning amaliy imkoniyatlarini tekshirish uchun taqqoslanuvchan topshiriqlar, aniq mezonlar va hujjatlashtirilgan o'qitish sharoitlari belgilanishi kerak. Boshlang'ich tayyorgarlik, o'qituvchi ko'magi va mashg'ulot davomiyligi natijalarni talqin qilishda hisobga olinadi. Yangi vaziyatlarda mustaqil muloqot qilish qobiliyatini tekshirish ham muhimdir. Hozirgi bosqichda taqdim etilgan tuzilma o'lgangan ustunlikni emas, tekshiriladigan metodik taklifni ifodalaydi. Uning amaliy qiymati ta'lim maqsadlari, mazmunli topshiriqlar va baholashni izchil bog'lash orqali ingliz tilini o'qitishni loyihalash uchun asos yaratishidir. Bu asos keyingi kuzatuvlar va tahlillar yordamida aniqlashtirilib, takomillashtirib borilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Khidoyatova, R. Q. (2025). Integrated skills approach in English teaching. *American Journal of Philological Sciences*, 5(6), 100-105.
2. Umarova, M. (2023). Ingliz tili yo'nalishi talabalarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari. *Involta Scientific Journal*, 2(2), 97-102.
3. Jalolova, S. (2024). Improving students' language skills through based on new integrated approaches in modern language teaching. *The Lingua Spectrum*, 1(1), 273-285.
4. Gulyamova, M. H. (2016). Different views on concept "communicative competence". *Молодой учёный*, 12(116), 76-79.
5. Rakhmanova, V. (2024). Peculiarities of integrating all language skills. *Gospodarka i Innowacje*, 48, 29-32.
6. Dadaboyeva, F. Kh. (2025). Integrated skills teaching: Speaking and listening together. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 45(4), 67-70.
7. Hinkel, E. (2006). Current perspectives on teaching the four skills. *TESOL Quarterly*, 40(1), 109-131.
8. Yuldoshev, B. (2024). Enhancing language proficiency: A comprehensive approach to teaching integrated skills in English. *Research Focus*, 3(1), 136-138.
9. Jambulova, A. (2024). The use of online resources in improving English integrated skills in ESP classes. *Eurasian Journal of Academic Research*, 4(9), 171-175.
10. Holmatova, G. (2024). Communicative competence in the system of professional training of specialists. *Science and Education*, 5(1), 236-241.
11. Yakibova, N. (2026). Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ kompetensiya yondashuvining nazariy-metodologik asoslari. *O'zMU xabarlar*. Ijtimoiy-gumanitar fanlar, 1(1.6).
12. Khoshimova, N. N. (2026). Aligning teacher-created assessments with CEFR-based external language testing in Uzbekistan. *Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar*, 8(4), 805-810.
13. Ilxomova, H. I. (2026). Integrating national-cultural code into English language teaching: Developing intercultural communicative competence in Uzbek universities. *World of Philology*, 5(3), 74-93.
14. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47.
15. Mahmudova, J. (2026). Strategies for developing intercultural communicative competence in teaching English. *Journal of Pedagogical and Philological Research*, 1(2), 133-137.
16. Gulamova, M. (2025). Kommunikativ kompetensiyatning gapish va yozishdagi o'rni. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(7.1), 304-307.
17. Umarova, F. (2022). The formation of communicative competence. *Pedagogy and Psychology in the Modern World*, 2(17), 188-190.
18. Mallayev, M. A. (2025). Formation of intercultural communicative competence in the process of teaching a foreign language in a non-linguistic university (German language). *O'zbekistonda xorijiy tillar*, 11(4), 109-128.
19. Shodiyeva, M. A. (2025). Modern methods of teaching English to Uzbek students. Integrated reading skills at the university level. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 4(10).
20. Rustamova, O. (2025). Contextual semantic issues in the translation of agricultural terms in English and Uzbek languages. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 15(2), 185-194.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.